

ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ Δ'

ΕΝΟΤΗΤΑ 4
ΕΜΕΝΑ ΜΕ ΝΟΙΑΖΕΙ

Ονομασία των λέξεων ανάλογα με τη θέση του τόνου.

Η λέξη που τονίζεται στην
τελευταία συλλαβή

(λήγουσα)

οξύτονη

π.χ

χαρταετός

Η λέξη που τονίζεται στην
προτελευταία συλλαβή

(παραλήγουσα)

παροξύτονη

π.χ

κότα

Η λέξη που τονίζεται στην
τρίτη από το τέλος συλλαβή

(προπαραλήγουσα)

προπαροξύτονη

π.χ

πίνακας

Προπαροξύτονα αρσενικά ουσιαστικά σε -ος

	Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
Ον.	ο	κίνδυνος	αντίλαλος	οι	κίνδυνοι	αντίλαλοι
Γεν.	του	κινδύνου	αντίλαλου	των	κινδύνων	αντίλαλων
Αιτ.	τον	κίνδυνο	αντίλαλο	τους	κινδύνους	αντίλαλους
Κλ.	—	κίνδυνε	αντίλαλε	—	κίνδυνοι	αντίλαλοι

- Ορισμένα προπαροξύτονα αρσενικά ουσιαστικά σε –ος **κατεβάζουν** τον τόνο στην παραλήγουσα στη γενική ενικού και στη γενική και αιτιατική πληθυντικού.

Π.χ. ο κάτοικος – του κατοίκου – των κατοίκων – τους κατοίκους
ο άνθρωπος – του ανθρώπου – των ανθρώπων – τους ανθρώπους
ο έμπορος – του εμπόρου – των εμπόρων – τους εμπόρους

Προπαροξύτονα αρσενικά ουσιαστικά σε -ος

- Υπάρχουν όμως και πολλά τέτοια ουσιαστικά που δεν κατεβάζουν τον τόνο τους. Αυτά είναι:

1) Σύνθετες και πολυσύλλαβες λέξεις.

Π.χ. ο πονοκέφαλος – του πονοκέφαλου – των πονοκέφαλων – τους πονοκέφαλους

Ο ανήφορος – του ανήφορου – των ανήφορων – τους ανήφορους

Ο συμπεθερος – του συμπεθερου – των συμπεθερων – τους συμπεθερους

Προσοχή:

Σύνθετες παλαιότερες λέξεις της γλώσσας μας κατεβάζουν τον τόνο.

Π.χ. ο κατάλογος – του καταλόγου – των καταλόγων – τους καταλόγους

ο υπάλληλος – του υπαλλήλου – των υπαλλήλων – τους υπαλλήλους

Ο απόστολος – του αποστόλου – των αποστόλων – τους αποστόλους

Προπαροξύτονα αρσενικά ουσιαστικά σε -ος

2) Τα **βαφτιστικά** ονόματα:

Π.χ. ο Χαράλαμπος – του Χαράλαμπου

Ο Θεόδωρος – του Θεόδωρου

Ο Αλέξανδρος - του Αλέξανδρου

3) Τα **οικογενειακά** ονόματα.

Π.χ. ο Βασιλόπουλος – του Βασιλόπουλου

ο Παπαδόπουλος – του παπαδόπουλου

4) Τα τετρασύλλαβα **τοπωνύμια**.

Π.χ. Ο Ασπρόπυργος - του Ασπρόπυργου

Προσοχή:

Τα ονόματα των **αγίων** και των **ιστορικών προσώπων** της αρχαίας εποχής **κατεβάζουν** τον τόνο.

Π.χ. ο Άγιος Νικόλαος – του Αγίου Νικολάου.

Ο Μέγας Αλέξανδρος – του Μεγάλου Αλεξάνδρου

Προσοχή:

Τα οικογενειακά ονόματα των **γυναικών** **κατεβάζουν** τον τόνο.

Π.χ. η κυρία Παπαδοπούλου

Προπαροξύτονα αρσενικά ουσιαστικά σε -ος

Παρατήρηση:

Υπάρχουν και προπαροξύτονα ουσιαστικά σε **-ος** που **κλίνονται** και με τους **δύο τρόπους**.

Π.χ. Ο **διάδρομος** – του **διαδρόμου**

- του **διάδρομου**

Προπαροξύτονα αρσενικά ουσιαστικά σε -ος –Διαδραστικά παιχνίδια

Προπαροξύτονα αρσενικά ουσιαστικά σε -ος

Πάτησε στα **προπαροξύτονα** ουσιαστικά σε **-ος**.

Κλίση Ουσιαστικών - Αρσενικά προπαροξύτονα σε -ος (ο ανήφορος)

Πάτησε στο γράμμα που πρέπει να μπει ο τόνος.

ΚΑΝΟΝΑΣ: Τα ουσιαστικά όπως ο ανήφορος διατηρούν τον τόνο στην προπαρολήγουσα σε όλες τις πτώσεις.

Επανέλαβε μέχρι να πάρεις άριστα (100%).

Η προπαρολήγουσα (αρσενικών ουσιαστικών σε -ος)

Πάτησε στην **προπαρολήγουσα** (τρίτη συλλαβή από το τέλος) των αρσενικών ουσιαστικών.

Επανέλαβε μέχρι να πάρεις άριστα (100%).

Κλίση προπαροξύτονων αρσενικών ουσιαστικών σε -ος (ο άνθρωπος)

Πάτησε στην πορτοκαλί καρτέλα που αντιστοιχεί σε αυτή που είναι το **χέρι-δείκτης** 🖐️ ώστε να φτιάξεις την κλίση.

Κλίση Ουσιαστικών - Αρσενικά προπαροξύτονα σε -ος (ο άνεμος)

Πάτησε στο γράμμα που πρέπει να μπει ο τόνος.

ΚΑΝΟΝΑΣ: Τα ουσιαστικά όπως ο άνεμος κατεβάζουν τον τόνο στην **παρολήγουσα** στη **γενική** του ενικού και στη **γενική και αιτιατική** του πληθυντικού αριθμού.

Επανέλαβε μέχρι να πάρεις άριστα (100%).

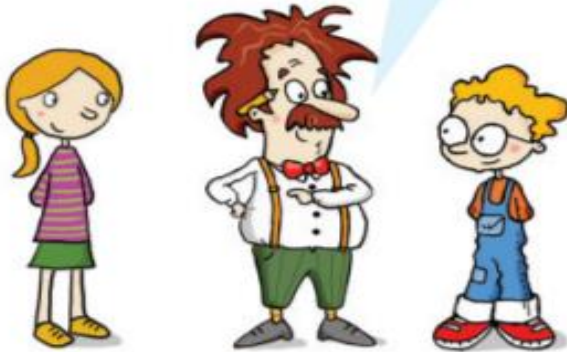
Κλίση προπαροξύτονων αρσενικών ουσιαστικών σε -ος (ο καλόγερος)

Πάτησε στην πορτοκαλί καρτέλα που αντιστοιχεί σε αυτή που είναι το **χέρι-δείκτης** 🖐️ ώστε να φτιάξεις την κλίση.

Προσωπικές αντωνυμίες (δυνατοί τύποι)

Χρησιμοποιούμε τις **προσωπικές αντωνυμίες** όταν θέλουμε να μιλήσουμε για τα τρία πρόσωπα που είναι δυνατόν να μας απασχολούν σε μια συζήτηση, δηλαδή για εμένα (πρώτο πρόσωπο), για εσένα (δεύτερο πρόσωπο) και για κάποιον άλλο (τρίτο πρόσωπο).

Έχουν δυνατούς τύπους.

Α΄ πρόσωπο		
	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Ον.	εγώ	εμείς
Γεν.	εμένα	εμάς
Αιτ.	εμένα	εμάς

Β΄ πρόσωπο		
	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Ον.	εσύ	εσείς
Γεν.	εσένα	εσάς
Αιτ.	εσένα	εσάς

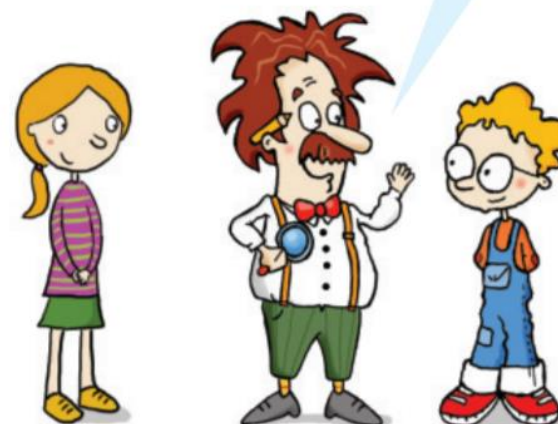
Γ΄ πρόσωπο						
	Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ον.	αυτός	αυτή	αυτό	αυτοί	αυτές	αυτά
Γεν.	αυτού	αυτής	αυτού	αυτών	αυτών	αυτών
Αιτ.	αυτόν	αυτή(ν)	αυτό	αυτούς	αυτές	αυτά

Προσωπικές αντωνυμίες (αδύνατοι τύποι)

Α' πρόσωπο		
	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Γεν.	μου	μας
Αιτ.	με	μας

Έχουν και αδύνατους τύπους, μονοσύλλαβους και άτονους.

Β' πρόσωπο		
	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Γεν.	σου	σας
Αιτ.	σε	σας

Γ' πρόσωπο						
	Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ον.	τος	τη	το	τοι	τες	τα
Γεν.	του	της	του	τους	τους	τους
Αιτ.	τον	τη(ν)	το	τους	τις/τες	τα

Μόνο στις εκφράσεις: «Να τος», «Να τη», «Να το», «Να τοι», «Να τες», «Να τα»

Πώς διακρίνουμε τους αδύνατους τύπους
της προσωπικής αντωνυμίας από τα
άρθρα;

Τα **άρθρα** μπαίνουν πάντα μπροστά από ονόματα
(ουσιαστικά και επίθετα).

π.χ.

του ανθρώπου

της μηχανής

τις ώρες

το κόκκινο μήλο

Πώς διακρίνουμε τους αδύνατους τύπους
της προσωπικής αντωνυμίας από τα
άρθρα;

Οι **προσωπικές αντωνυμίες** μπαίνουν πριν ή
ύστερα από ρήματα.

π.χ.

του έδωσε

της μίλησε

τις φώναξε

το κοίταξε

φώναξέ **τες**

Τον είδα χθες μαζί με **τον** αδερφό του.

προσωπική
αντωνυμία (αυτόν),
επειδή είναι πριν
από ρήμα.

άρθρο, επειδή
είναι πριν από
ουσιαστικό.

Να **το** βάλεις κάτω από **το** τραπέζι.

προσωπική
αντωνυμία (αυτό),
επειδή είναι πριν
από ρήμα.

άρθρο, επειδή
είναι πριν από
ουσιαστικό.

Αδύνατος τύπος προσωπικής αντωνυμίας – διαδραστικά παιχνίδια

Αδύνατοι τύποι προσωπικών αντωνυμιών

Πάτησε στους αδύνατους τύπους των προσωπικών αντωνυμιών.

ΚΑΝΟΝΑΣ. Τα **άρθρα** μπαίνουν μπροστά από ουσιαστικά, ενώ οι **αντωνυμίες** μπαίνουν μπροστά ή μετά από τα ρήματα.

Επανάλαβε μέχρι να πάρεις άριστα (100%).

Οριστικό άρθρο - Αδύνατος τύπος αντωνυμίας

©AmaLeo

Μπορείς να ξεχωρίσεις το οριστικό άρθρο από τον αδύνατο τύπο της προσωπικής αντωνυμίας; Επίλεξε τη σωστή απάντηση.

Δείξε όλες τις ερωτήσεις

1 / 18 [Επόμενη ερώτηση](#)

Τους φίλους μου τους αγαπώ πολύ.

- A. ☐ Οριστικό άρθρο
- B. ☐ Αδύνατος τύπος προσωπικής αντωνυμίας

Να διακρίνετε στις παρακάτω προτάσεις από τις λέξεις που είναι γραμμένες με **μπλε** γράμματα ποιες είναι οριστικό άρθρο και ποιες τύποι της προσωπικής αντωνυμίας.

[αρχική](#) [νεοελληνική γλώσσα](#)

Να θυμάσαι ότι: **το άρθρο** συνοδεύει ένα όνομα και δεν μπορούμε να το αντικαταστήσουμε με κάτι άλλο.
Η αντωνυμία αντικαθιστά ένα όνομα, συνεπώς στη θέση της αντωνυμίας μπορούμε να βάλουμε ένα όνομα.

1. Να **το** αγοράσεις αυτό **το** βιβλίο.
2. Αποχαιρετώντας **την** κόρη της **την** φιλούσε **στα** μάτια.
3. Θα σ' **το** φέρω μόλις φτάσω **στο** σταθμό.
4. **Τον** χάιδευε για ώρα με **τα** γερασμένα χέρια της.
5. Φοβόταν πως δε θα **τον** ξαναδεί **το** γιο της.

[Έλεγχος](#)

Οριστικό άρθρο - Αδύνατος τύπος αντωνυμίας

Μπορείς να ξεχωρίσεις το οριστικό άρθρο από τον αδύνατο τύπο της προσωπικής αντωνυμίας;

Τι είναι η λέξη με τα έντονα γράμματα;

[Δείξε όλες μαζί τις ερωτήσεις](#)

1 / 16 [Επόμενη ερώτηση](#)

Τις είδα που έκαναν ποδήλατο στην πλατεία.

- A. ☐ Οριστικό άρθρο
- B. ☐ Αδύνατος τύπος προσωπικής αντωνυμίας

[Επόμενη άσκηση](#)

Ονοματικές και ρηματικές φράσεις

Ονοματική λέγεται μια φράση όταν οι λέξεις από τις οποίες αποτελείται είναι ονόματα (ουσιαστικά και επίθετα). Δεν περιέχει ρήματα.

Π.χ. *Η καταστροφή των δασών.*

Ρηματική λέγεται μια φράση όταν περιλαμβάνει ρήμα.

Π.χ. *Τα δάση καταστρέφονται.*

Όπως φαίνεται και στα πιο πάνω παραδείγματα, **μπορούμε να μετατρέψουμε μια ονοματική φράση σε ρηματική, και το αντίστροφο**, κάνοντας στη μια περίπτωση το ουσιαστικό που είναι σε ονομαστική πτώση ρήμα και στην άλλη περίπτωση το ρήμα ουσιαστικό.

Ονοματική φράση

Η προστασία του περιβάλλοντος.

Ρηματική φράση

Το περιβάλλον προστατεύεται.

Προστατεύω το περιβάλλον.

Ρήματα που παράγονται από ονόματα

Όταν μια λέξη σχηματίζεται από μια άλλη λέξη, έχουμε **παραγωγή**.

Η πρώτη λέξη από την οποία παράγεται μια άλλη λέξη, λέγεται **πρωτότυπη** π.χ. σημάδι.

Η λέξη που παράγεται από την πρωτότυπη λέγεται **παράγωγη**, π.χ. σημαδεύω.

Πρωτότυπη λέξη

σημάδ - ι

θέμα

κατάληξη

παράγωγη λέξη

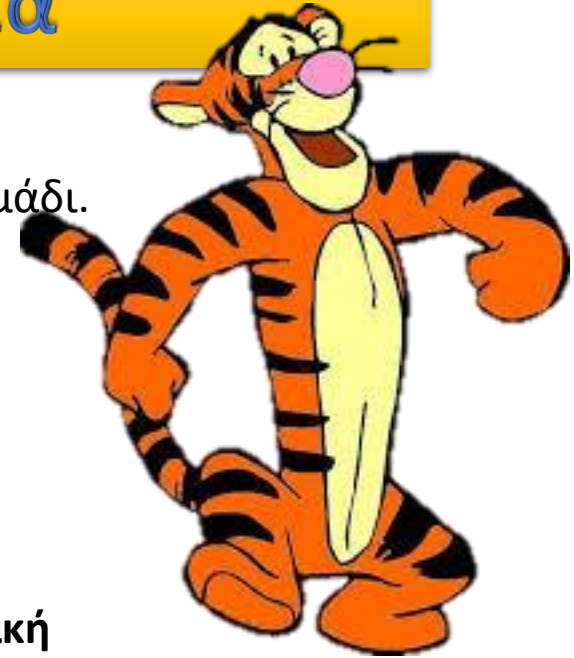
σημάδ - εύω

θέμα

Παραγωγική
κατάληξη

Έτσι, λοιπόν, στη γλώσσα μας υπάρχουν πολλά ρήματα που παράγονται από ονόματα (ουσιαστικά ή επίθετα). Τα ρήματα αυτά τελειώνουν σε:

-εύω, π.χ. κίνδυνος	→	κινδυνεύω
-ώνω, π.χ. στεφάνι	→	στεφανώνω
-ίζω, π.χ. σκούπα	→	σκουπίζω
-αίνω, π.χ. όμορφος	→	ομορφαίνω
-ιάζω, π.χ. βράδυ	→	βραδιάζω
-ύνω, π.χ. ελαφρύς	→	ελαφρύνω
-άζω, π.χ. δόξα	→	δοξάζω

Ορθογραφία ρημάτων - εξαιρέσεις

Ρήματα σε -εύω: Οι εξαιρέσεις:

- παρ**εύω**
- γυρ**εύω**
- κλαδ**εύω**
- δουλ**εύω**
- παλ**εύω**
- λατρ**εύω**
- παιδ**εύω**

κλέ**βω**
σέ**βομαι**

Ρήματα σε -αίνω: Οι εξαιρέσεις:

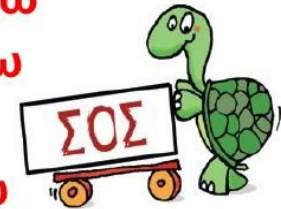
- ανεβ**αίνω**
- κατεβ**αίνω**
- μπ**αίνω**
- βγ**αίνω**
- πηγ**αίνω**
- μαθ**αίνω**
- ανασ**αίνω**

πλ**ένω**
δ**ένω**
μ**ένω**

Ρήματα σε -ίζω: Οι εξαιρέσεις:

- αρχ**ίζω**
- καθαρ**ίζω**
- σκουπ**ίζω**
- γκρεμ**ίζω**
- χτ**ίζω**
- δροσ**ίζω**
- καπν**ίζω**

δαν**είζω**
αθρο**οίζω**
πρ**ήζω**
δακρ**ύζω**
συγχ**ύζω**

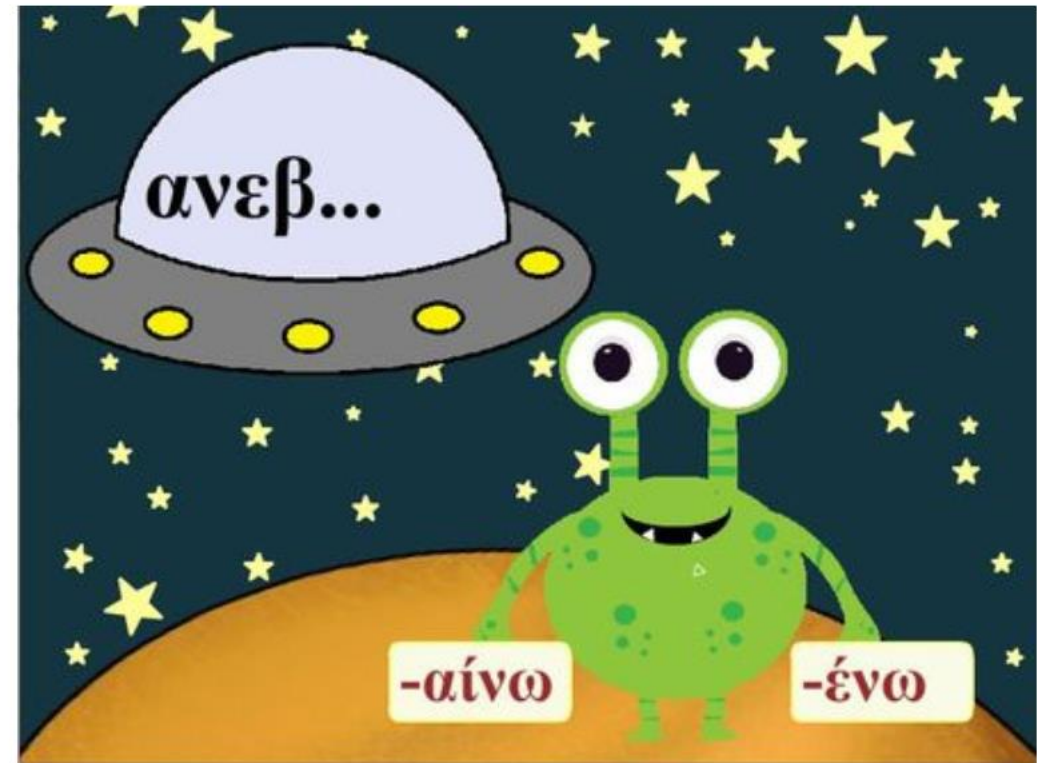
Ορθογραφία ρημάτων – διαδραστικά παιχνίδια

<https://prwtokoudouni.weebly.com/katalixeis.html>

Διαδραστικό Παιχνίδι: Καταλήξεις ρημάτων

<https://prwtokoudouni.weebly.com/rimataseaino.html>

Ρήματα σε -αίνω ή -ένω

<http://inschool.gr/G4/LANG/RIMATA-PARAGOGA-LEARN-G4-LANG-MYmatch-1401302215-tzortzisk/index.html>

Παράγωγα ρήματα από ουσιαστικά

Πάτησε στην πράσινη καρτέλα που αντιστοιχεί σε αυτή που είναι το χέρι-δείκτης 🖱️.

<http://inschool.gr/G4/LANG/LEXEIS-PARAGOGH-SYNTHESI-LEARN-G4-LANG-MYtriviaGROR-1408312223-tzortzisk/index.html>

Παραγωγή - Σύνθεση

Δες τις δύο λέξεις και πάτησε σε ποιο φαινόμενο ανήκουν.

Ουδέτερα ουσιαστικά σε -υ

Οι εξαιρέσεις
των ουδέτερων ουσιαστικών

βράδυ

δίχτυ

δάκρυ

δόρυ

στάχυ

οξυ

Γράφου Ευαγγελία

ylilogiadaskalos.blogspot.gr

Προσοχή στον πληθυντικό αριθμό και στις συγγενικές τους λέξεις. Τι παρατηρείς;

δάκρυ → τα δάκρυα - δακρυγόνο, δακρυβρεχτος, κ.α.

δίχτυ → τα δίχτυα - δικτυώνω, δικτυωτός, κ.α.

στάχυ → τα στάχυα - σταχυάζω, σταχυολογώ, σταχυολόγηση, κ.α.

βράδυ → τα βράδυα - του βραδυιού, βραδυιάζει, βραδυινός, κ.α.

Διαδραστικό παιχνίδι

<http://inschool.gr/G4/LANG/OUSIASTIKA-OUDETERA-SE-U-ORTHO-PRAC-G4-LANG-HPwrite-1408272149-tzortzisk/index.html>

Πληθυντικός ουδετέρων σε -υ

Συμπλήρωσε τα πλαίσια ώστε να ολοκληρώσεις τον **πληθυντικό αριθμό** των λέξεων που βλέπεις αριστερά.

Απλή και σύνθετη πρόταση

Για να χαρακτηρίσουμε μια πρόταση **απλή** ή **σύνθετη** πρέπει να δούμε πόσες φορές εμφανίζονται οι κύριοι όροι που συμμετέχουν στην πρόταση.

Δηλαδή :

Μια πρόταση που έχει

ένα υποκείμενο

ή ένα υποκείμενο και ένα αντικείμενο

ή ένα υποκείμενο και ένα κατηγορούμενο

π.χ. Ο μαθητής διαβάζει.

Υ Ρ
Ο μαθητής διαβάζει το κείμενο.
Υ Ρ Α
Ο μαθητής είναι έξυπνος.
Υ ΣΡ Κ

Μια πρόταση που έχει

δύο ή παραπάνω υποκείμενα,

δύο ή και παραπάνω αντικείμενα

ή δύο ή και παραπάνω κατηγορούμενα

π.χ. Ο μαθητής και η μαθήτριά διαβάζουν.

Υ Υ Ρ
Ο μαθητής διαβάζει την οδηγία και την άσκηση.
Υ Ρ Α Α
Ο μαθητής είναι έξυπνος και εργατικός.
Υ ΣΡ Κ Κ

Απλή και σύνθετη πρόταση – διαδραστικά παιχνίδια

<http://inschool.gr/G4/LANG/PROTASEIS-APLES-SYNTHETES-PRAC-G4-LANG-MYtriviaBLOR-1408262334-tzortzisk/index.html>

Απλές και σύνθετες προτάσεις

Δες την κάθε πρόταση και επέλεξε αν είναι **απλή** ή **σύνθετη**.

<http://inschool.gr/G4/LANG/PROTASEIS-SYNTHETES-PRAC-G4-LANG-MYtriviaGROR-1408262229-tzortzisk/index.html>

Σύνθετες προτάσεις

Πάτησε στο τι έχουν **παραπάνω** από ένα οι σύνθετες προτάσεις.

Λεξιλόγιο – Ορθογραφία – διαδραστικά παιχνίδια

Ορθογραφία - Βροχοσταλίδες Α

Πάτησε στη σωστή λέξη σε κάθε σειρά ώστε να βοηθήσεις το κουνέλι να πιάσει το καρότο.

Στάση βροχοσταλίδων 1

Αντιστοίχισε τις σωστές κάρτες.

Ορθογραφία - Βροχοσταλίδες Β

Πάτησε στη σωστή λέξη σε κάθε σειρά ώστε να βοηθήσεις το κουνέλι να πιάσει το καρότο.

Στάση βροχοσταλίδων 2

Αντιστοίχισε τις σωστές κάρτες.

Χρησιμοποίησέ το ξανά και ξανά

Αντιστοίχισε τις σωστές κάρτες.

Σκουπίδια στη θάλασσα

Αντιστοίχισε τις σωστές κάρτες.

Ορθογραφία - Ανακύκλωση

Πάτησε στη σωστή λέξη σε κάθε σειρά ώστε να βοηθήσεις το σκυλάκι να πιάσει το κόκκαλο.

Ορθογραφία - Ανακύκλωση

Πάτησε στη σωστή λέξη σε κάθε σειρά ώστε να βοηθήσεις το σκυλάκι να πιάσει το κόκκαλο.

